

LETO
3JESENICE-
FUŽINE

TOVARNIŠKI

VESTNIK

KRAJSKE
INDUSTRIJSKE
DRUŽBE

H. Fischer, obratovodja, Javornik I:

Sistemi valjarn in njihov razvoj

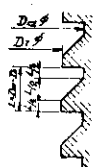
(Dalje.)

B. Nastavne naprave

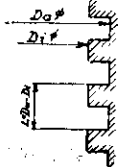
Medsebojno oddaljenost valjev uravnavamo pri nepremično vgrajenem srednjem valju na ta način, da premikamo zgornji in spodnji valj; pri nepremično vgrajenem spodnjem valju pa dvigujemo oziroma spuščamo zgornji in srednji valj.

Delovni pritisk zgornjega valja prenašajo na ogrodje tlačna vretena, ki so skovana iz jekla. S pomočjo tlačnih vreten nastavljamo istočasno zgornji valj. Tlačna vretena se premikajo v tlačnih maticah iz fosforjevega brona, ki se proti vrhu stopničasto zožujejo in so s posebnimi klini in vijaki trdno pritrjene v pokrov stojala. Tlačne matice iz jekla se niso obnesle in se uporabljajo samo tam, kjer je pri velikem pritisku potrebno samo majhno nastavljanje, kakor n. pr. pri težkih bločnih ogrodjih.

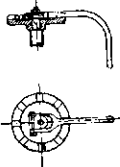
Tlačna vretena imajo enostopne ploščate ali trapezne navoje. (Glej slike 12. in 13.) Trapezni navoj uporabljamo posebno pri ogrodjih, kjer moramo valj nastavljati često in na večje razmake.

Slika 12

Slika 13

Slika 14

Tlačna vretena vrtimo s pomočjo tlačnih naprav; pogon je ročen, hidravlični ali pa električni. Ročni pogon uporabljamo navadno tam, kjer nastavimo valje samo enkrat, pri vsakem ogrodju posebej, in to potem, ko smo jih na novo vgradili. V ta namen imamo navadno na šesterooglatem koncu tlačnega vretena posebno ročico, ki jo lahko snamemo; večkrat pa je ročica nameščena gibljivo tako, da jo moremo na poseben okrogli plošči prevzdigniti iz ene zareze v drugo. (Slika 14.)

Če moramo valje nastavljati po vsakem vtiku, se to izvrši vedno istočasno na obeh stojalih. V takšnem primeru uporabljamo ročni pogon samo pri ogrodjih za fino pločevino.

Nastavne naprave s hidravličnim pogonom sestavljata vedno dva potopna bata (plunžerja), ki ležita drug nasproti drugemu in sta zvezana s posebnim tlačnim drogom. Na tlačni drog je z vijaki pritrjen zobati drog, ki prijema v zobata kolesa tlačnih vreten. Ker mora biti višina zobčastih koles enaka vsoti širine zobatega droga in višine dviga zgornjega valja, uporabljamo hidravlične naprave tam, kjer dvigamo gornji valj samo 250 milimetrov visoko.

Pri električnih nastavnih napravah je dvig neomejen. Zato je električni pogon danes tudi že povsod v navadi. Na dolgem kvadratičnem podaljšku vsakega tlačnega vretena sedi polžasto kolo iz fosforjevega brona, ki ga goni jeklen polž. Polž in polžasto kolo sta zaprta v okrov, ki je napolnjen z mazilnim oljem.

Med seboj sta oba polža zvezana s pomočjo čeljustnih sklopk z dvodelno osjo; kolutna spojka pa ju spaja z električnim pogonom. Kolutna spojka je izdelana kot čeljustna električna zavora. S pomočjo zavore takoj ustavimo vrteče se dele in nam je na ta način omogočeno natančno nastavljanje.

Električni pogon nam oskrbuje eden ali dva motorja, ki stojita na posebnih na ogrodje nalitih podstavkih.

Pri bločnih ogrodjih iznaša hitrost nastavljanja gornjega valja 50-75 mm v sekundi, pri pločevinskih in univerzalnih ogrodjih pa 4-10 mm/sek. (O univerzalnem ogrodju bomo razpravljali pozneje.)

Pri hidravličnih nastavnih napravah nam medsebojno oddaljenost valja pokaže kazalec, ki se premika skupno z zobatim drogom. Pri modernih električnih nastavnih napravah pa je kazalec spojen s polžem in nam pokaže zmanjšanje preseka na okrogli skali (uri).

Univerzalno ogrodje

Prvo uporabljanje univerzalnega ogrodja je pričelo obratovati leta 1848. v valjarni Hermannshütte pri Hörde. To moramo posebno poudariti, ker se je takrat prvič preizkusil način, kako se lahko obdeluje material tudi na stranskih površinah, ne

da bi ga morali obračati. Za valjanje lažjih kosov ima univerzalno ogrodje valje v obliki Lautovega tria; za valjanje težkih kosov pa je univerzalno ogrodje zgrajeno v obliki reverzirne dvojke. V obeh primerih uporabljamo en par ali pa dva para pokončnih valjev. Težka reverzirna univerzalna ogrodja uporabljajo predvsem v Ameriki za valjanje bram. Za njih je značilno, da imajo samo en par pokončnih valjev, ki jih poganja poseben stroj.

Pri kontinuiranih progah za valjanje trakastega železa uporabljajo danes zopet starejše izvedbe duo univerzalnega ogrodja, ki se vrta vedno v isto smer. Pokončni valji dobivajo svoj pogon od grebenjakov pred njimi ležečih vodoravnih valjev, ali pa jih poganja neposredno poseben motor, kakor je to primer pri nas na Javorniku.

KID je nabavila univerzalno ogrodje predvsem radi tega, da more zadovoljiti vedno naraščajočo potrebo širokega in univerzalnega železa jugoslovenskih tovarn za gradnjo mostov.

Izgradnja jugoslovenskih prometnih poti in z njimi zvezanih železniških in cestnih mostov se od leta do leta povečava in pridobiva na važnosti.

Delavnice mostov zahtevajo za svoje objekte natančno valjano široko ploščato oziroma univerzalno železo, ki mora biti na straneh gladko in pravokotno izvaljano. Ta način valjanja se lahko doseže samo na univerzalnih ogrodjih, ki so zgrajena posebej za te namene.

Na univerzalnem ogrodju KID (edinem v Jugoslaviji) lahko valjamo sedaj do 380 mm široko ploščato železo; če bi se pa preuredila tudi 700 mm - premerna težka proga tako, da bi tam dobivali širše polizdelke, bi lahko valjali trakasto železo do širine 650 mm.

Valjarniške naprave in njihov razvoj

V naslednjih opisih valjarniških naprav bom v glavnih črtah pojasnil razvoj gradnje valjarn, ki je privedel do današnjih naprav. To nam bo dalo pregled

Za industrijsko delavnost — za ljudsko in narodovo blagostanje

Govor predsednika g. Avg. Praprotnika na zboru Zveze industrijcev v Ljubljani

Koncem aprila je bila v Ljubljani skupščina Zveze industrijcev, ki jo je otvoril in vodil predsednik g. Praprotnik. Zborovanja se je udeležilo zastopstev 45 industrijskih podjetij dravske banovine. Ob tej priliki je imel predsednik g. Praprotnik naslednji govor:

»Dočim je industrija v prvi polovici preteklega leta še dokaj ugodno poslovala, je prišlo v drugi polovici leta zaradi znanih svetovno-političnih dogodkov do znatnega zastoja. Porast domače potrošnje ni mogel odtehtati znatnega izpadka zaradi nazadovanja izvoza. Zlasti smo neugodno občutili nazadovanje izvoza v devizne države, kar je imelo za posledico težke motnje v preskrbi naše industrije z važnimi surovinami. Pri tem je najbolj prizadeta tekstilna industrija, pa tudi nekateri kemični obrati. Zveza industrijcev je tem težkočam posvetila svojo posebno pažnjo ter je v teku akcija, da se zavaruje nabava potrebnih surovin v deviznih državah z organizacijo kompenzacijskih poslov.

Ako govorimo o težavah naše industrije, ne smemo spregledati, da vseobče oboroževanje, ki prinaša v drugih državah industriji konjunkturo in poživitev, ne vpliva v večji meri na poslovanje naše industrije. V splošnem je sicer zaposlenost v naši državi v preteklem letu porasla, vendar pa tega porasta naša banovina ni bila v toliki meri deležna kakor druge. Opaža se, da se industrija v vzhodnih in jugovzhodnih delih države v zadnjih letih v večji meri in v živahnejšem tempu razvija nego pri nas. Vzrok je med drugim tudi v večji davčni obremenitvi ter v višjih mezdah, ki veljajo v naši banovini. Zato ne moremo nikdar preveč poudariti naše zahteve, naj bodo davčna bremena, ne samo državna, temveč tudi samoupravna, v vsej državi čim enakomernejša ter da se tudi veljavni davčni

predpisi povsod enako izvajajo. Ne bi hotel vzbuditi vtisa, kakor da se industrija hoče izogniti plačevanju davkov ter prispevanju k nujnim in važnim državnim potrebam. Nam gre le za to, da je razdelitev davkov in ostalih bremen pravična ter da se s previsokimi bremenami ne ovira razvoj privatne podjetnosti. — Tudi naša industrija ni proti primernim delavskim zaslužkom, vendar naj se tudi pri urejanju mezdnih razmer postopa v vsej državi kolikor mogoče enakomerno. Na splošno pozdravlja naša industrija vsak socialni napredek, ki je v okviru stvarnih možnosti.

Kakor se mora priznati, da je naša država pretežno agrarnega značaja, se pa na drugi strani ne sme podcenjevati važnosti industrije za naše narodno gospodarstvo. Saj se zaposlujejo v industriji odvišne poljedelske delovne moči, zlasti v onih delih države, ki so agrarno pasivni, kakor n. pr. baš Slovenija. Obenem se ustvarjajo z industrijo novi potrošniki agrarnih pridelkov, ki plačujejo poljedelstvu za njegove proizvode višje cene nego se dosežejo z izvozom. Odločno smo pa proti etatičnim stremljenjem, ki se opažajo v zadnjem času. Mnenja smo, da bi smela država ustanavljati industrije, za katere se v privatni iniciativi ne najde interesentov. Nikakor pa ne gre, da se ustanavljajo državna podjetja za proizvodnjo izdelkov, katerih potreba je krita že z obstoječimi privatnimi tovarnami. Pri tej priliki naj ponovno naglasim nujno potrebo, da se končno določijo smernice za izgraditev industrije v naši državi. Ne bi se smelo dogajati, da se izdajajo dovoljenja za ustanovitev tovarn, katerih imamo že danes v izobilju ter so konkurenčno sposobne.

V zadnjem času opažamo, da se naše gospodarstvo postavlja z novimi važnimi zakoni in uredbami, ki predvide-

vajo nova težka bremena, vedno pogostejše pred izvršeno dejstvo. Kot primer naj navedem uredbo o narodnem sanitetnem fondu, novo uredbo o vojnih invalidih in druge važne uredbe. Kot že omenjeno, se industrija ne protivi prispevati v mejah stvarnih možnosti in dejanske potrebe za nujne in obče koristne državne izdatke. Zahtevati pa moramo, da se o takih novih uredbah predhodno zaslišijo gospodarske korporacije. Marsikaka stvar bi se potem izvršila pravilneje.

Za sporazum

Industrija pozdravlja resna prizadevanja odločujočih činiteljev za ureditev važnih vprašanj notranje politike, ker smo prepričani, da bo notranje pomirjenje omogočilo tudi uspešnejše poslovanje industrije in vsega gospodarstva sploh. Želimo pa, da se pri ureditvi teh vprašanj ne storijo kake napake, s katerimi bi se oviral prost promet blaga med posameznimi deli države.

V zadnjem času se vedno pogostejše čitajo vesti v selitvah naše industrije v druge dele države. Kakor smo obveščeni, se je zaenkrat prenesel samo sedež nekaterih industrijskih tvrdk v kraje izven Slovenije, dočim se vsaj zaenkrat obrati kot taki niso preselili. Mnenja smo, da so take vesti v sedanjem času vse prej nego koristne, ker jih javnost spravlja v zvezo z raznimi alarmantnimi vestmi, ki se v zadnjem času pri nas brez vsake stvarne podlage širijo. Pristojne oblasti naj temu pojavu posvetijo vso svojo pozornost ter naj zlasti samouprave ne pretiravajo z davčnimi preobremenitvami. Saj je razumljivo, da stremi vsak podjetnik naseliti svoje podjetje tam, kjer nima težav in kjer je obremenitev znosnejša in v zvezi s tem rentabilitetni račun ugodnejši.

današnjih valjarn in pregled možnosti njihovega izpopolnjevanja v bodočnosti. Obilica vprašanj zahteva, da razpravljamo samo o najvažnejših, vendar pa nečemo s tem zmanjševati pomena tistih novosti in naprav, ki jih ne bomo opisali. Slike 15. do 26. nam pregledno predstavljajo razvojno zvezo različnih valjarniških naprav; vendar pa so v njih predstavljene samo najvažnejše osnovne oblike, s kratkimi opombami o njihovem začetku in o njihovi uporabi. V sledečih opisih radi tega ne bom navajal praktičnih primerov različnih valjarniških naprav in njihovih nalog.

a) Valjarniške dvojke z enim ali več ogrodji v eni vrsti, ki se vrte stalno v isto smer.

Če hočemo razvoj današnjih valjarniških naprav zasledovati od njihovega začetka, moramo pač pričeti z njihovo osnovno obliko, to je z dvojko, ki se je vrtela stalno v isto smer in je imela sa-

mo eno ogrodje. V začetku je imela takšna dvojka ročni pogon in so jo uporabljali samo za valjanje plemenitih kovin. V tej osnovni obliki jo še danes uporabljajo za iste namene. Z uporabo vode kot pogonske sile so takšne oblike valjarniških naprav mnogo let služile tudi za izdelovanje vseh vrst valjanega železa.

Ker pa je vedno bolj in bolj naraščala potreba različnih profilov in se je zahtevalo vedno težje in daljše kose valjanega železa, eno ogrodje ni več zadostovalo. Kalibre, ki so potrebni za končno obliko takšnih profilov, so urežali v več dvojk. Ogrodja takšnih dvojk so bila postavljena drugo zraven drugega in so imela skupni pogon. V prvi četrtini prejšnjega stoletja najdemo celo že naprave, ki so imele postavljena ogrodja v večih vrstah (Strang) in so imela skupen pogon.

Radi prevzdigovanja, ki je bilo takrat še v navadi, in radi majhnega števila

obratov, ki so jih imele proge, pri katerih so predogrodja in končna ogrodja ležala v isti vrsti, je bila produkcija takšnih prog majhna. Zato so hoteli že takrat njihovo tvornost povečati s tem, da so gradili proge v več vrstah; vse te vrste so dobivale pogon od skupnega stroja.

b) Reverzirne dvojke z enim ali več ogrodji v isti vrsti.

Medtem ko so se v Ameriki izza šestdesetih let prejšnjega stoletja zelo razvile valjarniške trojke, so v Evropi poizkušali izpopolniti valjarniške dvojke na ta način, da so jim spreminjali smer obratov, to se pravi, da so jih reverzirali. Ker pa takrat še ni bilo izpopolnjenih reverzirnih spojk, se je iz teh poizkusov mimogrede razvila dvojna dvojka in nekaj drugih posebnih naprav, ki se pa pri težkih valjarniških progah nikakor niso obnesle.

(Dalje prihodnjič.)

(K članku spadajo tudi skice na strani 3.)

Duo valjarniške proge

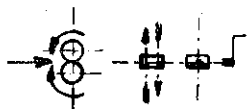
Proge, ki se vrtijo stalno v isto smer

Z enim ogrodjem

Normalno ogrodje

(Ročni pogon)

V začetku (v srednjem veku) samo za plemenite in mehke kovine, za novce, svinec in kositrno pločevino.

Slika 15

Z več ogroddji

V eni osi največ 4 ogrodja

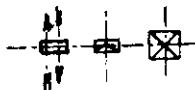
Od konca 17. stoletja. V začetku za kovine, od 1785. leta za pudlano in varilno železo. Dandanes samo za fino pločevino.

Predogrodje

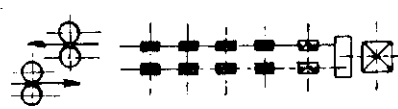
Slika 16

Od začetka 17. stol. kot naprava za rezanje, pozneje za valjanje enostavnega paličastega železa in pločevine. Dandanes samo za hladno valjanje pločevine.

Slika 17

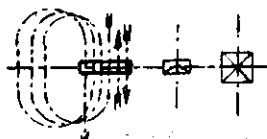
Dvojna dvojka

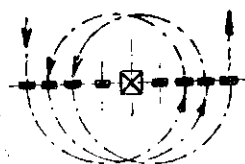
Slika 18

Od 70. leta, v začetku samo za valjanje težkih profilov. Od 80. leta do današnje dobe za tračno in paličasto železo.

Krožna proga, od leta 1900. za valjanje ingotov in cagljev. Dandanes je ne uporabljajo več.

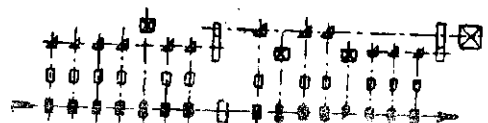
Slika 19

Slika 20

Krožna valjarniška proga. Od 90. leta za drobne profile in žico; dandanes je ne uporabljajo več.

Valjčna ogrodja s skupinskim pogonom

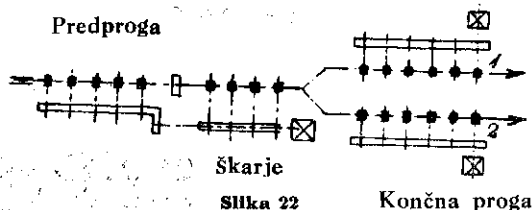

Predproga Škarje Končna proga

Slika 21

Od 90. leta jo uporabljajo za valjanje žice, navadnega tračnega železa in za tračno železo za cevi. Takšen enostaven skupinski pogon uporabljamo dandanes samo še za valjanje cagljev in platin. Če valjamo platine, imamo v končni skupini ogroddij še dvojne ogroddij z vertikalnimi valji, ki imata navadno svoj posebni pogonski stroj.

Srednja proga

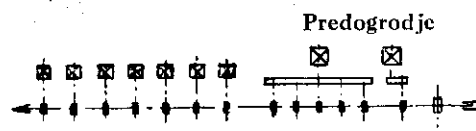

Slika 22

Končna proga

Pri progah za poluizdelke (cagije in platine) gradimo dandanes končne proge v dveh skupinah.

Proga, pri kateri ima vsako ogrodje svoj poseben pogon.

Končna proga

Slika 23

Predproga

Reverzirne proge

Z enim ogrodjem

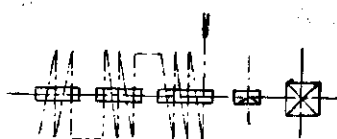

7 vtikov

Slika 24

Z največ 3 ogroddji

5 vtikov

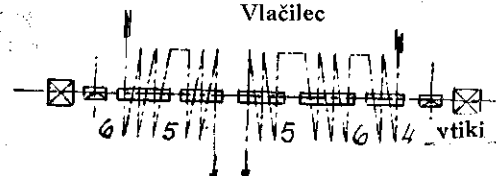
6 vtikov
4 vtiki

Slika 25

Z več ogroddji

Z največ 5 ogroddji

Vlačilec

Predogrodje in ogrodje Predogrodje oz. bločno ogrodje.

Slika 26

Na obeh straneh proge premikamo in obračamo železo z mehaničnimi pripravami. V začetku 18. stoletja so za spreminjanje smeri vrtenja imeli reverzirne spojke. Od 60. let se takšne proge uporabljajo za valjanje ingotov. Leta 1880. so jih opremili z reverzirnimi parnimi stroji. Od leta 1902. pa jih poganjajo reverzirni električni motorji.

Bločno ogrodje z mehaničnimi napravami za obračanje in premikanje železa. Od druge polovice 19. stoletja so bile opremljene z reverzirno spojko in so jo uporabljali za valjanje težkih profilov in paličastega železa. Odkar so vpeljali reverzirne pogonske stroje in še dandanes je to običajna oblika v Evropi za valjanje težkih profilov.

Od pričetka 20. stol. uporabljamo to progo v tej obliki s pogonskim strojem na obeh straneh. To je dandanes običajna oblika evropskih težkih prog z največjimi produkcijami.

Praznik naših gasilcev

»Brez pridržkov se zbiramo ob našem praporu, ki je viden znak naših idealov, naših dolžnosti in naših vrlin. V njem so posebljeni: vera, kralj, domovina, ljubezen do bližnjega, požrtvovalnost in nesebičnost...«

Po svoji tradiciji in v smislu tozadevnih odredb Gasilske zajednice za dravsko banovino je proslavila Gasilska četa KID tudi letos sv. Florijana — gasilskega patrona. Ta proslava je bila prirejena v duhu organiziranega dela, v duhu kulturne, nacionalne in tovariške vzgoje, ki žive v smernicah gasilskih programov in idealov. Enkrat v letu — na nedeljo svetega Florijana — nastopijo gasilske čete v praznični formaciji, da pokažejo javnosti obliko svoje disciplinske dovršenosti v pojavu in nastopu v celotnem obsegu in zboru. Vmes pa je doba dela, izobrazbe, rasti in utrjevanja, prekinjena z mnogimi klici »na pomoč«, ki prihajajo od ljudstva takrat, ko je nastopil element, ko je človek pomoči najbolj potreben. Če je kje kakšna organizacija humana, je humana tista, ki nastopa in dela iz ljubezni do bližnjega nesebično za čuvanje lastnine sočloveku. To poslanstvo gasilcev je v mnogih primerih podprto z dokazi življenj, ki so bila darovana ob takih prilikah. Spomnimo se samo dveh gasilcev, ki sta nedavno izgubila življenje pri borbi z elementom ognja na Prevaljah. To ni bila samo časopisna novica, ne, to sta bili življenji dveh mož, dveh družinskih očetov,

dveh mož brez imen in odlikovanj v javnosti, toda mož z najvišjim čutom dolžnosti in požrtvovalnosti za pomoč bližnjemu.

S posebnim ponosom moremo v tem gasilskem zboru gledati na delo in nastop naše industrijske gasilske čete, ki se pod vodstvom agilnega in požrtvovalnega poveljnika gosp. K. Luckmanna, kateremu priznava izredno organizatorično sposobnost vsa gasilska javnost, uspešno razvija in dopolnjuje iz leta v leto. Običajno je, da nekateri zelo radi stojijo stran od tega dela in ga tu in tam radi važnosti še radi pokritizirajo. Stati izven in izogniti se dela je pač mnogo bolj prijetno kot prijeto za delo in pomagati. Šele delovanje pokaže, da gasilske čete niso zbori lahkote, nego zbori vsestranskega dela in izobraževanja.

Gasilska četa KID prireja vsako leto izobraževalne tečaje, ki so obvezni za vsakega člana. Letos se tak tečaj vrši že od sredine meseca marca z rednimi tedenskimi predavanji in vajami in bo trajal skozi vse leto do sredine decembra. Da bo to delo in njegove koristi vsaj približno poznano, naj navedemo poglobitve teme predavanj na teh tečajih. Na letošnjem programu so bila in so predavanja o temah:

Zakon o organizaciji gasilstva, zgodovina gasilstva, gasilska služba in disciplina, stvarstvo za gasilce, pribor gasilcev, osnovni pojmi fizike in kemije, cevi, sklopke, razdelilci, ročniki, aparati za ročno gašenje, preskrba z vodo (tekoče in stoječe vode, vodovodi, hidranti), sv. Florijan, gasilski patron, navijaki

in prevozna sredstva, lestve, brizgalne, elementarne nezgode, zaščitna sredstva proti dimu in plinu, oprema in reševalna sredstva samarijanov, vadnik za vaje z orodjem, vaje s poedinim orodjem, vaje gasilnih in samarijanskih rojev z orodjem, gasilska strategija, šolske vaje z lestvami, teorija gorenja in gašenja, gasilska taktika, strategične gasilske igre, osnovni pojmi elektrotehnike, gašenje požarov v kletih, pritličjih, stopniščih, nadstropjih in podstrešjih, delitev območja v varnostne okraje, gašenje požarov električnih naprav, izguba pritiska zaradi trenja v ceveh, pasivna zaščita zaledja, administracija, državno znanstvo, prva pomoč pri nezgodah, narodna zavednost itd. Poleg tega je med tečajem nebroj vežb in praktičnih razlag, ogled terenov, tihi alarmi in slično.

Samo iz naštetega materiala in snovi je razvidno delo gasilskih čet KID na znotraj in kako vsestransko se članstvo izobražuje. Gotovo bo jasno vsem, da to ni samo in zgolj v korist gasilstvu, nego da je to delo za splošni dvig znanja in vede, da je to delo za splošni prosvetni dvig posameznika in celote. Jeseniška industrijska četa je dala tudi tri predavatelje na tečaje Gasilske zajednice, kar je gotovo častno priznanje delu v naši četi.

Naša gasilska četa pa je skrbno zgrajena tudi v odliki, ki pomeni pogoj za vsako delo: v strumnosti in disciplini. Ta nastop gasilcev je viden prav pri javnih nastopih in pri prireditvah, kakršna je bila preteklo nedeljo na gasilski praznik. Strumen in izglajen nastop čete v paradi mora razveseliti slehernega, kajti zunanje lice izpričuje notranjo graditev. Prav to smo lahko opazili na nedeljo sv. Florijana.

Nastop čete je bil že ob pol sedmih zjutraj, nakar so sledile redovne vaje do prihoda Krekove godbe ob 7. uri 20 min. Z godbo na čelu je četa odkorakala na Javornik in nato skupno v župno cerkev na Koroško Belo, kjer je četa prisostvovala sv. maši. Pri maši je igrala Krekova godba. Župnik č. g. Žbontar je imel lep cerkven govor o vrednosti in veličini plemenitih čustev in dejanj do sočloveka ter o vrlinah in ciljih plemenitih človečanskih prizadevanj. Po sv. maši, katero je daroval sam župnik g. Žbontar, in katere se je udeležila tudi tovariška prostovoljna četa Koroška Bela, so gasilske formacije odkorakale skozi Koroško Belo in Javornik na Borovlje, kjer je bil za 10. uro sklican slavnostni sestanek v dvorani gostilne Mulej. Lep je bil nastop gasilske parade, strumen in številen, kakršnega tu še nismo videli.

Poveljnik gasilske čete KID gospod Luckmann je otvoril sestanek s slavnostnim govorom:

Spoštovana gospoda, dragi tovariši!

Sestali smo se, da proslavimo sv. Florijana, našega zaščitnika, čigar god je bil 4. t. m. Ker je bil ta dan delavnik, smo proslavo preložili na današnji dan.

Čast mi je pozdraviti v naši sredi naše ljube goste, vse naše navzoče tovariše bratske Prostovoljne gasilske čete Koroška Bela s predsednikom tov. Zaveljcinom in poveljnikom tov. Smolejem na čelu, vrlo Krekovo godbo s predsednikom g. Korantajem in kapelnikom g. Kutnikom, pevce negasilce, ki bodo ljubeznivo ojačili pevske oddelke naše čete. Prav tako pozdravljam tudi častne člane naše čete gg. tov.

SV. FLORIJA —
zaščitnik gasilstva

Schillerja, Novaka Antona, Vidica Janeza, Novaka Gregorja, Svetino Tomaža, Gabrijela Viktorja in Felca Ivana, ki so dolgo vrsto let požrtvovalno sodelovali v naši četi, a so pozneje zaradi starosti ali bolezni izstopili.

Obžalujem odsotnost ostalih povabljenec, tako prečastitega gospoda župnika Zbontarja, ki nam je tako lepo in vzpodbudno pridigoval. Gospod župnik mi je poslal sporočilo, da se našega sestanka žal ne more udeležiti, ker je zadržan zaradi župnijskih poslov, želi pa vsem prijetno zabavo.

Dalje g. generalnega ravnatelja Noota, kateremu je pred dnevi umrl sin-edinec, gospoda tehn. ravnatelja dr. Klinarja, ki je bil službeno zadržan, in gospoda dr. Obersnela, predsednika naše čete, ki zaradi poslov ne utegne prisostvovati temu sestanku.

Krščanski svetnik Florianus se je nešteto krat izkazal kot čudodelen pomočnik zoper nevarnost ognja in povodnji. Tako je postal zaščitnik krščanskih gasilcev in zaščitnik naših domov proti požaru in zoper povodnji. Sicer vemo iz njegovega življenja le malo. Rodil se je v Dolnji Avstriji, postal je častnik starega rimskega cesarstva. Služil je pri posadki mesta Lavricum, ki je bilo glavno mesto rimske province Noricum-Ripense, t. j. nekako današnjega nemškega okrožja Oberdonau. Ko je leta 304. po Kristu rimski cesar Dioklecijan izdal odlok zoper kristjane, je dal cesarski namestnik te province 40 kristjanov zapreti in nečloveško mučiti. Čim je častnik Florianus za to zvedel, je stopil pred vojake in priznal jim je, da je kristjan in da rad umrje za svojo vero.

Ko so ga vojaki pripeljali pred cesarskega namestnika, se je le-ta na vso moč prizadeval, da bi pregovoril Florijana, naj daruje rimskim državnim bogovom. Žal mu je bilo tega smelega oficirja. Zaman je ostalo vse prigovarjanje cesarskega namestnika. Florijan je hrabro vztrajal. Vztrajal je tudi še potem, ko so ga vojaki nečloveško mučili.

Ker pa sv. Florijan le ni hotel zatajiti svoje vere, je bil končno obsojen na smrt. Dne 4. maja leta 304. so ga peljali na kamniti most nad reko Anizo, mu navezali težak kamen na vrat ter ga vrgli v globoko vodovje. Sedaj pa se je zgodil čudež: s kamnom obteženo svetnikovo truplo je mirno plavalo vrh vode ter se ustavilo na neki skali. Kakor pravi legenda je s sinjega neba priletel orel, ki je nad truplom razprostil peruti in ga tako dolgo čuval, da je prišla pobožna gospa Valerija in pokopala svetnikove zemske ostanke.

Nad prvotnim Florijanovim grobom je kmalu bila pozidana cerkev. Tudi drugod so mu pozidali več cerkvi. Postal je eden najbolj čiščenih svetnikov, tudi po naši domovini. Na nešteti hišah in gasilskih domovih vidimo podobo sv. Florijana, verno ljudstvo pa rado pristavi po večerni avemariji očenaš v čast sv. Florijanu, da bi zaščitil naše domove proti požaru in povodnji in da bi tudi nas varoval časnega in večnega ognja.

Sv. Florijan pa je tudi zaščitnik proti vojni nevarnosti. V teh razburkanih dneh, ko je vedno več rožljanja s sabljo, je še posebno umestno, da se spomnimo sv. Florijana tudi kot zaščitnika proti vojni.

Veliko razmišljamo o najbolj temnih možnostih bližnje in daljne bodočnosti; v naša srca se vtihotaplja škodljiva malodušnost. Preveč je hudega trenja krog nas in tudi v našem ožjem življenju. Interesi velikih in malih držav, narodov, poedinih pokrajin, tudi ver in stanov, celo poedinih vasi in oseb so si vse preveč navzkriž. Kakor da bi ne bilo za vse dovolj prostora pod soncem. Sicer naletimo tudi povsod v prirodi na tekmo za boljši prostor pod soncem. Toda končno si tudi mogočen hrast in leskov grm, velike in male bilke, vsako bitje tako uredi medsebojno sožitje, da je za vse dovolj sonca in zraka. Upajmo, da bo tudi sicer na svetu prišlo do pametnega in poštenega sožitja narodov, ver, stanov in poedincev. Prosimo sv. Florijana, da nas zaščiti tudi pred vojno nevarnostjo.

Tovariši, vitezi sv. Florijana! Zaobljubimo se: naj pride kar koli, nevarnost požara, povodnji ali nevarnost vojne, ostati hočemo neomahljivi, pogumni in zvesti svojim idealom, kakor je bil sv. Florijan, naš zaščitnik! Nikdar ne bomo bojzljivo omahnili, nikdar ne bomo zatajili svojih idealov. V naših srcih ni prostora za malodušnost, zagrenjenost in

Del gasilske čete KID v sprevodu

neznačajnost. Naše gasilske dolžnosti hočemo izvrševati vedno pogumno in požrtvovalno do skrajnosti.

Brez pridržkov se zbiramo ob našem praporu, ki je višen znak naših idealov, naših dolžnosti in naših vrlin. V njem so posebljeni: vera, kralj, domovina, ljubezen do bližnjega, požrtvovalnost in nesebičnost.

Vse to, tovariši, vnovič poudarimo ob prazniku našega zaščitnika sv. Florijana, patrona krščanskih gasilcev!

Na pomoč!

Po govoru gospoda poveljnika je prosvetar gosp. Humer prečital poslanico, ki jo je izdala Gasilska zajednica za proslavo sv. Florijana in ki je bila po vsebini glasen klic k narodni samozavesti in h kulturnemu in izobraževalnemu delu po gasilskih formacijah.

Nato je bila prirejena skupna zakuška, med katero je igrala Krekova godba. Nastopil je tudi novi pevski oddelek gasilske čete KID pod vodstvom tov. Gerdeja. Tovariši pevci so pokazali, da bo imela četa KID v kratkem času močan, mojstrski in mogočen pevski zbor, ki bo lahko nastopil pred vsako publiko na vsaki prireditvi.

Pred zborom za odhod je spregovoril predsednik gasilske čete Koroška Bela gosp. Zaveljcina. Omenjajoč lepo skupno manifestacijo gasilske vzajemnosti v kraju, se je zahvalil v imenu svoje čete za povabilo in izrekel lepe besede o tovariški skupnosti: Gasilska četa Ko-

roška Bela bo stala tovariški četi KID vedno v pomoč!

Točno ob 12. uri je bil zbor za odhod. Četa Koroške Bele je odkorakala prva, za njo pa gasilska četa KID mimo Senožet na Jesenice. Mal je naš narod, malo je naše mesto, zato so strumni nastopi organiziranih vrst redki. Povratek čete s proslave so pozdravile vse spodnje Jesenice. Videli smo tudi inozemske letoviščarje, ki so srečujoč organizirano formacijo gasilske čete z zastavo na čelu, ustavljali vozove in jo pozdravljali. Gotovo je, da so tudi taki nastopi v čast in ponos narodu ter važni tembolj tu na mejah držav. To je tiho in organizirano delo, prečeto z domovinskim čutom.

Ako motrimo praznik, nastop gasilcev, se dela lahko veselimo, kajti organizirane gasilske vrste so organizacije delovnega stanu, razvite splošno po širni domovini. Vsak napredek v njih in vsako sodelovanje v njih je napredek naroda, je prispevanje za prosveto naroda. Ko smo videli naše gasilce, ko smo slišali zvoke kovinarske godbe in ko smo poslušali naše pevce, se nismo mogli ubraniti vtisa, da žrtvuje prav mali človek največ za gojitev kulture in lepote in je le malo tistih, ki hočejo z njimi delati in pomagati, več pa tistih, ki radi mimo gredo s pripombami. Da, med delati in med važnega se delati, je precejšnja razlika.

Obveščanje v srednjem veku

Fužinarji so se posluževali v teh časih za hitro obveščanje med seboj, n. pr. za podvzem skupnih korakov ali za poročila tretjim osebam tako zvanega generalnega sela, ki je bil važna in zaupna oseba. Sel je dobil s seboj dotično važno listino, dal jo je prečitati posameznim fužinarjem, ki so morali potrditi s podpisom in pečatom, da so vzeli vsebino listine na znanje. Ohranjena je taka listina iz leta 1569., v kateri se sklicuje važna seja v Ljubljani. Tudi ime sela se navaja. Bil je to neki Matija Puc, in da je bil to izboren pešec, je tudi iz listine razvidno. Iz Ljubljane je odšel 24. avgusta

in se je javil še isti dan pri fužinarjih v Železnikih, ki so mu potrdili vsebino na listini. Odšel je potem preko larč in Nemškega rovtja na Pozabljeno, kjer se javi prihodnji dan 25. avgusta pri zgornji fužini in v Bistrici pri spodnji fužini ter v Starih fužinah. Tukaj podpiše tudi rudarski sodnik. Odide preko Bleda in se javi na Jesenicah pri tamkajšnjih fužinarjih še isti dan, 26. avg. pa v Kamni gorici, Kropi in isti dan tudi v Tržiču, nakar takoj odide nazaj v Ljubljano. Ta stari Puc res ni bil slab pešec, kakor nam priča listina!

† Fritz Noot

Umrl 3. maja na Javorniku

V najlepši dobi, ko je v prirodi mladost, ko je maj, ko narava razcveta, ko vse raste k bujnosti, k življenju in v najlepši življenjski dobi 31 let, ko je tudi mladost, ko je v življenju tudi maj, je na očetovem domu v svojem rojstnem kraju v graščini na Javorniku nenadoma umrl — zadet od srčne kapi, mladi in načrtov polni Fritz Noot — sin edinec našega generalnega ravnatelja.

Prišel je iz poslovnega življenja na kratek odmor v domači kraj, iz prestolnice Beograda na oddih v te s pomladnim zelenjem ovenčane kraje svoje prve mladosti, domov, med sošolce, med prijatelje v svoji rojstni vasi, kakor popotnik iz sveta domov, da si odpočije ob svojih najlepših spominih. In njegov prihod je bil prihod za večno, nazaj se ne bo vrnil. Zelenje in cvetje rojstne vasi v maju je spletlo najlepši venec za njegov prerani grob.

Pokojni Fritz je bil rojen na Koroški Beli leta 1907. in je tu obiskoval ljudsko šolo. Nato je v Celovcu dovršil realno gimnazijo. Potem je študiral in dovršil eksportno šolo na Dunaju in v Kölnu ob Renu. Po končanih študijah je prakticiral pri KID na Jesenicah in v Bistrici na Koroškem. Odšel je nato v industrijsko prakso v Anglijo, kjer je prakticiral pri svetovno poznanih velepodjetjih. Od tod v Španijo, kjer je prakticiral pri industriji Siemens. Po enoletnem bivanju v Madridu se je pogodil s tvrdko in odšel za dve leti na Kanarske otoke, od koder se je po preteku pogodbe vrnil v domovino. Tu je odšel v Čačak, da je proučil naše poslovno življenje in potrebe in od tod je bil leta 1936. sprejet kot član sta-

rega in poznanega zastopstva KID N. L. Benarojo & Co. v Beogradu.

Fritz Noot je bil človek najboljšega karakterja in danes tako redkih prijaznih in dobrih svojstev odličnega človeka do vsakega in vseh. Njegovo veliko poznanje, ki si ga je pridobil s študiji in s prakso pri svetovni industriji in gospodarstvu, je bilo v simpatičnem Fritzju združeno z danes tako redko dobrosrčnostjo in človekoljubnostjo v svetel karakter. Kdor ga je poznal, ga bo ohranil v trajnem najlepšem spominu.

Na zadnji poti dne 5. maja na Koroško Belo

je pokojnega Fritza spremljalo vse ljudstvo.

Pogreb je pokazal njegovo priljubljenost v kraju, istočasno pa je to zadnje spremstvo na grob, katerega se je udeležilo vse ljudstvo, pokazalo tudi sočutje vseh z dobrim očetom — našim gen. ravnateljem ter z njegovo spoštovano in cenjeno obitelji, kakor tudi sočutje z mlado vdovo pokojnika in z njenim domom. Poslovilne besede na grobu je Fritzju v zadnji pozdrav spregovoril v imenu prijateljev in lovcev upravitelj gosp. K. Luckmann. Na njegovo krsto je položil lovec svečo vejico z naših planin, zbor lovcev pa, ki je izkazal pokojniku poslednjo stražo, je oznanil slovo s častno salvo ob grobu.

Dobri Fritz, počivaj v miru! Ob težki izgubi naj da Bog svojo tolažbo.

Ob materinskem dnevu

(Sinovo pismo materi.)

Ljuba mati!

Zaprl sem oknice in prižgal drobno svetilko, ki meče svoj blede soj na te vrste. Pismo ti bom napisal, ljuba mati, in — saj dobro veš že iz mojih šolskih let, da sem vselej odlagal delo in pisanje do poznega večera, ko sem sam s svojimi mislimi. Luč dneva pleše po papirju in odnaša črke stran ali jih pa postavlja po strani. Tako se mi zmerom zdi. Takrat mi nisi hotela prav verjeti, ljuba mati, zamežala si, kakor mi ne bi bila prav zaupala v takih trenutkih in tvoje ustnice so hotele biti zelo stroge. Toda vem, da so bile samo zaradi tega tako ozke in brezbarvne, ker so hotele skriti nasmešek.

Spet smo skupaj nočoj, ti, mati, moja mala, stara svetilka in jaz, čeprav si pred leti v bolečinah, kakor si živela, umrla brez slovesa in daleč od tega mesta. Takrat sem prišel prepozno, silil sem se, da ne bi jokal, čeprav sem bil med

najmlajšimi tvojimi otroki, ki so stali ob tvoji postelji. Šele ko sem zagledal sličico samega sebe na tvoji posteljni omari, tisto sličico, ki sem ti jo bil poslal malo prej, sem razumel, da te nimam več, in se nisem mogel več zdržati.

Moja svetilka zdaj nekoliko plapolja, veter pleše, poje v visokih žicah, ki hite mimo mojega doma v daljni svet, vihar pretresa te žice, da se v zboru pogovarjajo z njim. Tudi tvoj glas slišim, ki leži sredi drugih glasov in odмира nekje daleč; takšno je bilo tudi tvoje življenje, ki je rodilo sedem življenj, se dvignilo kakor plamen, zgorelo za nas in tiho zamrlo v čredi.

Ko je tvoje življenje še gorelo za nas, sva imela črn dan ti in jaz. Ali še veš? Živela sva v majhnem primorskem kraju, kamor so tuja letala pogosto podnevi in ponoči metala bombe, vsa utrujena od prečutih noči v kletih. Potem sva šla proti vzhodu. Bil sem vojni otrok slabih živcev in sem prinesel jeseni zelo slabo izpričevalo domov. Hudo si se prestrašila, ko si videla izpričevalo, in jezila si se in divgnila celo roko proti meni; tedaj sem zbežal z divje razbijajočim srcem stran od tebe, pohitel po stopnicah navzdol in skočil po cesti proti Savi, ki je tekla tam nekje blizu. Nisem hotel več živeti, in na to sem mislil že takrat, ko sem se vračal iz šole; sprejem doma je bil še hujši kakor sem pričakoval! — Mati ni imela ozkih, brezbarvnih ustnic kakor vselej, kadar je pred nami zagrizla vanje svojo jezo ali svoje veselje... — Mati je imela žareč plamen na obrazu...

Reka me je tiščala z dolgimi rokami stran od sebe; nekaj časa sem moral teči ob hišah. Ko sem brez diha prišel do ozke ceste k obrežju, se je iznenada spustila zapornica ob železnici in se zastrmela sovražno vame z belimi in črnimi očmi. Hitel sem mimo nje, hotel priti do naslednjega prelaza, tedaj pa je zadnjičkrat zažvižgalo. Tovornemu vlaku pred mano, ki ni hotel imeti konca, je dal neki možak znamenje, naj obstane; zajokal sem od jeze in kričal proti tovornemu vlaku, hromeča groza pa se mi je počasi umikala iz glave in razvneti kri je začela spet mirneje krožiti po mojih žilah.

Med dvema rjavordečima tovornima vagonoma je bila reka, vsa svetla. Na okrogli pločevinasti strehi male čuvajnice je čepel, kakor drobna igračka na plahutajočih oblačkih, majhen drozg in se norčeval iz mene. Tedaj je prišlo nekaj svinčenega iz mojih nog, ohromijo roke in možgani, da sem zaprl boleče oči. — Opočel sem se in obrnil. Pred menoj je stala moja mati...! Klobuk in plašč je pustila doma. Ljuba moja mati, hitela si za mano, čeprav so se za teboj ozirali ljudje. Čutil sem, kako pojema tvoje ubogo srce, ki so ga utrudili vojna, stiska in mrliči... tvoj sin, ki je padel. Stopala si z drobnimi koraki poleg mene in se trdno oklepala moje roke.

Niti besedice nisva izpregovorila drug z drugim, pa sva vendar iztresla vso srečo in sram iz srca. In še bolj sva se ljubila od tiste ure dalje.

Spodaj ob Savi pa je spet zažvižgala piščalka. Tovorni vlak je zgrmel po tiru in škripaje se je dvignila zapornica.

BOJ PROTI NEZGODAM

Previdnost pri delu z ognjem

Pred kratkim smo čitali v časopisih, da se je naslonjena na peč grela mlada tipkarica. Na vročih vraticah se ji je vnela lahka obleka. V strahu je stekla na hodnik, goreča kakor bakla, kjer se je zgrudila. Na posledicah opeklin je umrla. Takj in slični primeri so se pripetili že nešteto krat. Bežanje v takem primeru pomeni gotovo smrt. Takojšno energično valjanje po tleh zmanjšuje nevarnost. Strgajte takoj obleko raz sebe. Na mestu je, ako duhaprisotna oseba vrže na ponesrečenca suknjo, plašč, odejo ali ga zasuje s peskom, zemljo itd., če je na razpolago. Sekunde odločajo seveda pri tem.

Pri ognjanevarnih delih naj bo obleka iz blaga, ki je težko vnetljivo. Po olju, katranu in lakih zamazane obleke so posebno nevarne. Operi jih večkrat, ker je previdnost najboljše sredstvo za preprečanje nezgod.

Razno

Za propagando domačih pogonskih goriv. V Ljubljani je bil ustanovljen banovinski odbor za propagando domačih pogonskih goriv. Tak oddelek obstoja pri ministrstvu za gozdove in rudnike. Za predsednika banovinskega odbora je bil izvoljen g. Avg. Praprotnik, za podpredsednika univ. profesor dr. M. Samec in kapetan M. Mitič, za tajnika B. Kristan in ing. Bartl. V odboru in v vodstvu odsekov so še univ. prof. ing. Gostiša, ing. Seunig, ing. Plantan, ing. Munih, Fr. Magister, A. Černe, ing. Gregorka in ing. Bartl.

Gibanje industrijskih podjetij v dravski banovini. ZTOI v Ljubljani objavlja podatke o gibanju industrije, trgovine in obrti v prvem letošnjem četrtletju, iz katerega sledi: V prvem četrtletju je bilo letos objavljenih 11 industrijskih obratov in prijavljenih samo 4. Torej 7 podjetij manj. Tembolj značilno, ker je treba upoštevati, da je gospodarska kriza v splošnem nekam zopet minila. Od zadnjega četrtletja lani in vstevši prvo četrtletje letos je bilo prijavljenih 8 novih podjetij, objavljenih pa 21 podjetij, tako, da je skupno število industrijskih podjetij v zadnjih 6 mesecih nadovalo za 13 podjetij. Te številke potrjujejo, da niso brez osnove vesti o selitvi industrije iz Slovenije na jug. To nam dokazuje tudi dejstvo, da se v jugovzhodnem delu države industrija lepa razvija. Statistika dalje pravi, da je samo Ljubljana izgubila v zadnjih 6 mesecih kar šest industrijskih podjetij (3 v Ljubljani in 3 v okolici). Prenehale so obratovati: en obrat za izdelovanje kos in srpov, en obrat za izdelovanje koles, akumulatorjev in karoserij, en obrat za izdelovanje parketov, ena tvornica usnja, ena tvornica otroških čevljev, en obrat za izdelovanje pletenin, en obrat za izdelovanje kartonažnih, knjigovoznih in galanterij-

skih del, dve žagarski industriji in en obrat kamnoloma.

Dve novi tvornici za celulozo bo zgradila država v srednji Bosni med Zenico in Zavidoviči.

22.511 nezakonskih otrok je bilo leta 1937. rojenih v Jugoslaviji. Z največjim odstotkom sta udeleženi pri tem dravska in savska banovina, z najmanjšim muslimanski kraji.

Razširjenje železarne Zenica. Listi poročajo, da je bilo delo za razširjenje Zenice predano tvrdki Eumuco za 150 milijonov din. Istočasno bo povečana valjarna, ki je bila zgrajena leta 1937. Ta dela pa je prevzela tvrdka Krupp.

Industrijski kurir od 8. maja 1939. piše: Da se industrija ne seli iz Slovenije in da je poznan samo primer preselitve sedežev slovenske industrije na jug — ne pa podjetij. Dalje piše ista številka: da je glavna skupščina Metalnega akc. dr. v Celju sklenila preseliti sedež v Beograd, obrati pa bodo ostali še v Celju.

Največja tvornica jekla na svetu je pričela obratovati.

Namesto 15.000 samo 4000 delavcev.

V Walesu na Angleškem je pričela obratovati največja tvornica jekla na svetu. To tvornico je ustanovila tvrdka Richard Thomas & Co. Ustanovitev in zgraditev tvornice je stala nad 5 milijard dinarjev. Zgradbe tvornice se razprostirajo na prostoru 16 km². Kapaciteta tvornice znaša tedensko 10.000 ton jekla in 5000 ton cina.

Delo v tej tvornici je popolnoma zmehanizirano in bo potrebnih le do 4000 delavcev. Po mnenju strokovnjakov je ta mehanizacija odvzela kruh nad 15.000 delavcem, ki bi pri normalnih delovnih metodah lahko dobili dela v taki tvornici.

Vozni red

veljaven od 15. maja 1939. dalje

Prihod na Jesenice:			Odhod z Jesenic:		
Iz Ljubljane:			Proti Ljubljani:		
potniški	926	1.38	potniški	911	5.40
¹ potniški	L936	5.35	² potniški	L937	6.20
² izletniški	928a	7.13	brzi	3	7.45
potniški	920	7.43	potniški	913	10.25
³ izletniški	928	8.08	potniški	915	14.22
potniški	912	9.10	potniški	925	16.15
brzi	10	9.22	brzi	5	18.25
brzi	8	11.10	potniški	917	18.40
potniški	914	13.45	² izletniški	929a	19.26
⁴ potniški	934	16.13	brzi	9	20.08
potniški	916	17.46	potniški	919	20.20
potniški	918	21.42	³ izletniški	929	21.47
brzi	2	22.15	¹ potniški	L939	22.25

Iz Bistrice B. J.:			Proti Bistrici B. J.:		
potniški	911	5.25	potniški	930	6.05
potniški	931	7.40	brzi	902	7.05
potniški	913	10.10	⁶ potniški	920	7.55
brzi	901	11.16	³ izletniški	928	8.20
potniški	915	13.35	potniški	912	9.37
potniški	925	16.00	potniški	932	11.45
potniški	917	18.05	potniški	914	14.18
potniški	919	19.50	potniški	934	16.23
³ izletniški	929	21.30	potniški	916	18.15
brzi	903	22.56	potniški	918	22.20

Iz Kranjske gore:			Proti Kranjski gori:		
potniški	8611	5.20	potniški	8630	6.00
potniški	8631	7.35	⁶ potniški	8620	7.53
potniški	8613	10.15	izletniški	8628	8.18
potniški	8615	13.40	potniški	8612	9.42
potniški	8625	15.50	potniški	8632	11.40
potniški	8617	17.51	potniški	8614	14.20
potniški	8619	19.55	⁶ potniški	8634	16.25
³ potniški	8629	21.25	potniški	8618	22.22
			potniški	8616	18.17

Iz Nemčije:			Proti Nemčiji:		
brzi	D231	6.45	potniški	743	10.20
potniški	724	9.14	brzi	D14	11.36
⁷ potniški	744	13.31	⁷ potniški	745	14.05
potniški	746	15.56	potniški	747	18.32
brzi	D13	17.55	brzi	D232	23.20

¹ Vozi samo ob delavnikih, in to iz oz. do Podnarta-Krope.

² Vozi ob nedeljah in praznikih od 15. junija do 3. septembra.

³ Vozi ob nedeljah in praznikih od 15. maja do 15. septembra.

⁴ Vozi ob sobotah in dnevih pred prazniki od 17. junija do 10. septembra.

⁵ Vozi ob delavnikih do 10. septembra in dnevno redno od 11. septembra dalje in to do Kranja.

⁶ Do 10. septembra ob delavnikih in od 11. septembra dalje dnevno.

⁷ Od 15. junija do 15. septembra.

S Hrušice:			Na Hrušico:		
personalni	L8641	6.40	personalni	L8641	6.18
personalni	L8642	12.37	personalni	L8642	12.15
⁸ personal.	L8643	16.42	⁸ personal.	L8643	16.20
personalni	L8644	19.37	personalni	L8644	19.15

⁸ Vozi samo ob delavnikih od 15. maja do 16. junija in od 11. septembra dalje, od 17. junija do 9. septembra ob ponedeljkih, torkih, sredo, četrtek, petkih.

Vaši predlogi, tovarišice, tovariši!

Dne 21. t. m. bo občni zbor Trgovskega bolniškega in podpornega društva (TBPD), našega koristnega višjega zavarovanja vseh privatnih nameščencev.

Vabimo Vas, da nam sporočite Vaše eventualne predloge.

Lansko leto je bil sklep za povečanje šljajmerjevega doma — letos stavba že stoji. Delajmo dalje za izboljšanje naših zdravstvenih prilik.

D. CERAR. A. KUJAR. I. VELEPIČ.

Za materinski dan

Dve materi

Materino srce je globočina in na njenem dnu najdeš neprecenljiv biser ljubezni.

*

Spomin na dobro mater je slednjemu človeku drugi angel varuh.

Obvestila

Društvo namočencev KID sklicuje za petek, 19. t. m., ob 19,30 uri izredni občni zbor v spodnji dvorani tovarniške kazine na Savi.

Edina točka dnevnega reda je sprememba pravil, in sicer dodatek dajanja posmrtnih podpor iz obstoječe gotovine.

Tovariši, tovarišice! Gre za Vaše interese, zato je vsi na

izredni občni zbor.

RAZGLAS.

S 1. majem t. l. je nastopil službo pri Bratovski skladnici zdravnik g. dr. Jože Hafner, ki bo ordiniral za zavarovane člane vsak dan, izvenredni nedelje in praznike, od 7.30 do 10. ure. Gospod dr. Jože Hafner stanuje začasno v hotelu »Pošta« na Jesenicah.

Istočasno je prevzel zopet g. dr. Milan Čeh zdravniško službo za družinske člane, stanujoče v naseljih, ki ležijo jugovzhodno od skladnične bolnice na levem bregu reke Save, in bo ordiniral obolelim družinskim članom v bolnici vsak dan, izvenredni nedelje in praznike, od 10. do 12. ure.

Za družinske člane, ki stanujejo v rajonu, določenem g. dr. Bartolu Keržanu, pa bo do nadaljnjega ordiniral še g. dr. Avguštin Tancar vsak dan, izvenredni nedelje in praznike, v bolnici od 14. do 16. ure.

Po tej porazdelitvi zavarovanih članov in njihovih družinskih članov v po-

gledu zdravniške službe se je treba ravnati tudi tedaj, če se pokaže nujna potreba, da mora zdravnik ordinirati na domu bolnika.

Predsednik: Dr. M. Obersnel s. r.

Za naše gospodinje

Telečje zarebrnice s paradižniki

Pol do tričetrt kilograma zarebrnic potolčemo, posolimo, povaljamo v moki in spečemo z obeh strani na razbeljeni masti. Potem jih pobereмо iz kozice in opravimo na masti dve žlici moke, nato pa zalijemo prežganje s pretlačenim sokom iz 1/2 kg paradižnikov, ki smo jih skuhami v lastnem soku, dodamo pol kozarca kisle smetane, omako prevremo in polijemo čez zarebrnice.

Možganski žličniki

10 dkg možganov očistimo in seseklamo. Na 1 dkg masti opravimo 1 dkg čebule in prepečemo na njej možgane. Potem vmešamo 2 dkg masti, 1 jajce, na drobno sesekljane peteršilja, oprazene možgane, sol, poper in 5 dkg drobtin. Iz te zmesi zajemamo žličnike, ki jih skuhamo na mesni juhi.

Špinača na francoski ali laški način.

Izbrano in oprano špinačo poparimo s slaninim kropom, jo odcedimo in ožmimo, potem jo pa stresemo brez prežganja v kozico, v katero denemo nato košček presnega masla ali nekaj žlic finega namiznega olja, soli in zmečkanega česna, ter jo dušimo toliko časa, da se zelo zgosti.

Obloženi kruhki

Rezine črnega ali pa rženega kruha namažemo s presnim maslom in jih obložimo na najrazličnejše načine.

Rdeče redkvice narežemo na tanke rezine, ne da bi jih olupili, in jih naložimo na kruh, vmes pa denemo majhne listke peteršilja.

S kislimi kumaricami obložimo kruhke tako, da jih zrežemo na tanke rezine, in denemo na vsako kumarično rezino kupček majonaze.

V slani vodi skuhamo posamezne cvetače ali pa glavice brstičnega zelja, jih potem po dolgem razpolovimo in zložimo na kruh. V obeh primerih pridenemo lahko tudi nekoliko gnjati.

Presnemu maslu primešamo lahko pretlačenih sardel, ga namažemo potem na kruh in denemo nanj tudi kapre.

Malo kozmetike

Mozolji na hrbtu

Blizamo se kopalni sezoni. Vsaka ženska gleda, da bi bila v kopalni obleki kar moči lepa. Ne delajte si nepotrebnih skrbi, zakaj zdravo telo je lepo in najsi tiči v še tako stari kopalni obleki.

V kopalščih ste pa gotovo že dostikrat zapazili, da ima kakšna ženska prav mozoljast hrbet. Posebno slabokrvne ženske so temu zlu podvržene.

Mozolje odpravimo z rednim sončenjem, s snago in z rednim odvajanjem. Ženske, ki bi se rade še pred kopalno sezono iznebile mozoljev na hrbtu, naj poizkusijo tole:

Vsako jutro si hrbet dobro namilite z žveplenim milom in ga oplaknite najprej z vročo, potem pa še z mrzlo vodo. Ko ste si ga z brisačo ali pa s frotirko, kar je še boljše, dobro otrlji, se namažite po hrbtu z alkoholom, ki ste mu primešali nekaj kafe. Zvečer si spet namilite hrbet z žveplenim milom in si ga dobro zdrgnite z nepremehko krtačo, da se bodo znojnice dobro odprle, ga spet oplaknite z vročo in potem z mrzlo vodo ter ga

dobro zdrgnite s frotirko. Potem si namažite hrbet z limonovim sokom, ki vleče znojnice skupaj, in ležite spat. Zlasti pa pazite na redno iztrebljanje. Jejte kolikor mogoče dosti zelenjave in surovega sadja. Pri taki hrani se vam tako ni treba bati zaprtja. Če pa iz katerih koli razlogov ne morete uživati take hrane, potem vzemite lahko odvajalno sredstvo in hodite vsaj po dve uri na dan! Če boste tako ravnali, bodo mozolji v štirinajstih dneh izginili!

Gospodarske novice

Pomaranče iz Palestine v naših zabojih. S Palestino smo se domenili za dobavo 3,5 milijona lesenih zabojev za pakovanje pomaranč. To naročilo bo izneslo okrog 30 milijonov dinarjev. Tudi te male postavke so pomembne, samo da bi bile.

Industrija v Bolgariji šteje sedaj 276 industrijskih podjetij za predelavo hranil, 200 tekstilnih podjetij, 112 električnih central, 106 podjetij metalurške industrije, 91 podjetij keramike, stekla, cementa in apna, 84 podjetij kemične industrije, 60 podjetij industrije kavičarstva, 28 tobačnih tovarov, 9 podjetij za obleke, 3 industrije soli, 1 industrija koksa, 4 papirne industrije itd. Električne centrale se nahajajo večinoma v rokah zadrug in občin. Bolgariji se ne mudi s pospeševanjem industrije s tujim kapitalom. Število zaposlenih pri bolgarski industriji znaša nad 60.000 delavcev, torej le nekaj nad 20.000 več kot pri nas v Sloveniji.

Škodove tvornice so dobile velikanska naročila iz Bolgarije. Jugosl. kurir z dne 26. aprila prinaša dobesedno sledečo vest: V kratkem bo v Rusiji zgrajena velika električna centrala. To centralo bodo gradili Škodovi zavodi v Plznu... Kakor poznano je Škodovim zavodom prepovedano dobavljati Rusiji, zato potem tako nekako naokrog ali z drugimi besedami — ribarije so enake v malem in velikem.

Reklama stane ogromne denarje. Vsi poznamo predmete, ki polnijo naš mali trg in naše male potrebe. To so razne pomade, kolonjske vode, lepotična sredstva, zobne paste itd. Pri takih predmetih, ki nimajo sicer visoke cene, znese reklama največ. Gotovo je, da stane na primer fabrikacija zobne paste ali kakega mila manj kot pa stane reklama za prodajo. Švicarska tvrdka Nestle je plačala leta 1938. samo za reklamo nad 200 milijonov dinarjev — to se pravi samo za reklamo toliko kot znašajo delavske mezde pri KID v dobi treh let.

Novo avto-postrežništvo v Beogradu. Poleg nemškega avto-servisa je sedaj postavil svoje avto-postrežništvo še italijanski Fiat. Prostor bo izpolnjen z vsemi potrebščinami za avto-službo in bo meril 5000 m². Zopet ena podjetnost v Beogradu, zopet življenje, zopet denar in promet in delo.

Amerika je zaslužila v Nemčiji od svetovne vojne dalje nad 11 milijard nemških mark — pravijo nemški listi. To je seveda lep denar, vendar za Severne ameriške države ni bog ve koliko.

Alkohol iz slame in iz lesnih odpadkov. V svojem načrtu za osamosvojitve je Italija poizkušala proizvajati alkohol kar iz slame. Sedaj je postavljena še ena tvornica v ta namen, kjer mislijo pridelovati alkohol iz lesnih odpadkov.

Koliko ljudi dela v industriji? V Angliji 10,4 milijona ljudi, v Združenih državah Amerike 13,4 milijona ljudi, v Nemčiji 18,7 milijona ljudi. Vidimo torej, da je v Nemčiji največ ljudi odvisnih od industrijske delavnosti.

Poljska dobavlja lokomotive Egiptu. Egipška vlada je naročila na Poljskem 16 lokomotiv za egipške železnice. Poljsko najdemo torej tudi kot močno eksportno industrijsko deželo.